

Ambtenaren in de luwte?

G. A. W. VAN DALEN*

In zijn column in *ESB* van 22 juni bleef prof. dr. B. M. S. van Praag een geleidelijke afschaffing van het minimumloon. In niet mis te verstane bewoordingen werden daarbij ook de ambtenarensalarissen betrokken. Sprekend over de koppeling van de sociale uitkeringen aan het minimumloon, stelt Van Praag dat een stijging van het minimumloon leidt tot een proportionele stijging van de ambtenarensalarissen. De aantrekkelijkheid van deze situatie voor de ambtenaren ziet de schrijver als volgt: „In de luwte van de marktsector behoeven zij hun inkomensstijging niet door onderhandelingen (vanuit een zwakke machtspositie) te bevechten.” Helaas is de stelling feitelijk onjuist. De salarissen van het overheidspersoneel ondergaan geen enkele invloed van mutaties in het minimumloon. Wel is het uiteraard zo dat de Wet op het minimumloon ook effect heeft op de allerlaagste inkomens bij de overheid. De ambtenaar die een schaalloon heeft dat beneden het minimum(jeugd)loon ligt, ontvangt op grond van artikel 20a van het Bezoldigingsbesluit burgerlijke rijksambtenaren 1948 een zogenoemde garantietoelage tot het niveau van het minimumloon. Andere uitstralingseffecten zijn er niet, zelfs niet naar het niveau vlak boven het minimumloon.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek leverde dezer dagen 1) interessant materiaal met betrekking tot de aantrekkelijke luwte waarin de ambtenarensalarissen zouden verkeren. Zo blijkt het indexcijfer voor de regelingslonen van particuliere werknemers, slechts minimumbepalingen gevend, sedert 1972 van 100 opgelopen te

zijn tot 229. Het overheidspersoneel komt gemiddeld niet verder dan 182, een nadelig verschil van bijna 50 procentpunten. Voor de hogere rijksambtenaren belooft het verschil zelfs meer dan 60 procentpunten.

Eveneens van het CBS 2) is de bijgaande figuur afkomstig. Onmiddellijk valt op dat moeilijk tot een verband tussen de ontwikkeling van het minimumloon en de ambtenarensalarissen kan worden geconcludeerd. De beschikbare cijfers tonen zonneklaar aan dat de beweringen van Van Praag ten aanzien van het overheidspersoneel elke grond missen. Hooguit zou kunnen worden vastgesteld dat de organisaties van ambtenaren inderdaad vanuit een zwakke machtspositie onderhandelen. Dit feit plaatste de schrijver echter als een detail tussen haakjes.

G. A. W. van Dalen

Naschrift

De bijdrage van de heer Van Dalen van de CMHA waarvan de essentie inmiddels ruimere publiciteit heeft gekregen, biedt waardevolle informatie. Zij raakt echter slecht zijdelings mijn betoog. De heer Van Dalen beschouwt de *gemiddelde* beloning van ambtenaren en stelt dat deze nauwelijks is gecorrigeerd met de trend van het minimumloon. Ter illustratie geeft hij een figuur die een vergelijkbaarheid suggereert tussen beide bruto inkomens die kwestieus is. De geschetste overheidsinkomens zijn immers wel bruto, maar *na* inhouding van de percentages die volgens de Inhoudings-

wet moeten worden ingehouden, terwijl de bruto inkomens in de particuliere sfeer *vóór* inhouding van dezelfde percentages worden gemeten. Een juiste vergelijking is slechts mogelijk waar beide inkomens dezelfde correctie hebben ondergaan. De in de grafiek geschetste divergentie na 1981 is ongetwijfeld grotendeels te wijten aan deze definitieverschillen.

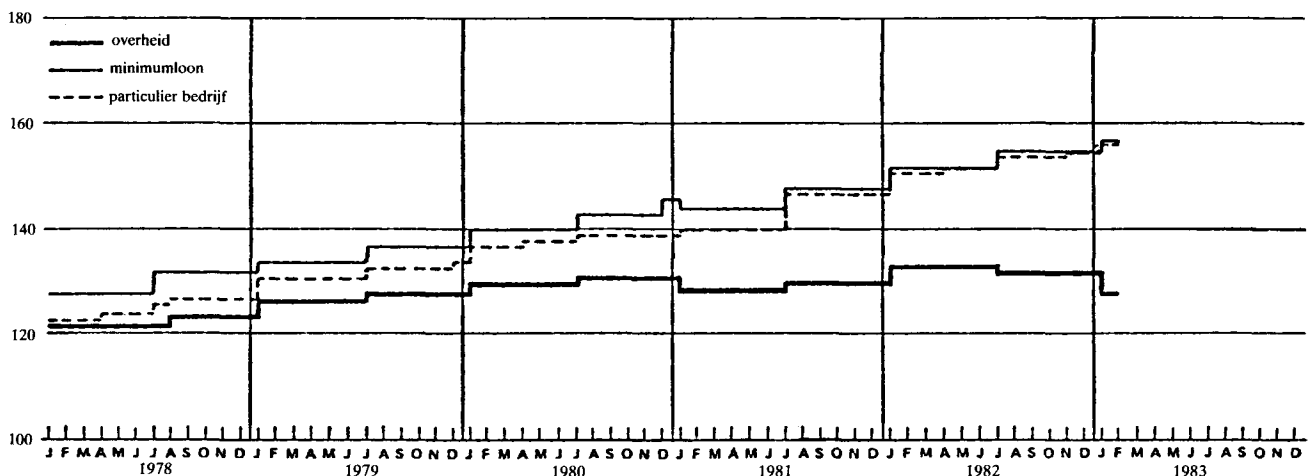
Ook de tijdsperiode is met zorg gekozen. De figuur toont namelijk tot 1981 een vrijwel parallel verloop. Na 1981 is het trendbeleid ontkracht door het specifieke ad-hocbeleid van de overheid culminerend in de Inhoudingswet (1981) en verder de lagere inschaling, schraal promotiebeleid enz. Het verloop van het gemiddelde overheids-salaris is de *resultante* van trendbeleid en specifiek beleid. De heer Van Dalen merkt terecht op dat als resultante het *gemiddelde* overheidsinkomen de trend van het minimuminkomen, d.w.z. van de regelingslonen na 1980, niet heeft gevolgd. Voor de onderkant van het overheidsloongebouw geldt dit wel; dit resultaat kan dus alleen bereikt zijn via forse nivellering en daling van de hogere salarissen. Het probleem wordt ook door mij onderkend en betreurd; in de context van het minimumloon is het echter niet relevant. Met de CMHA ben ik het eens dat de eenzijdige aantasting van salaris en rechtspositie zal leiden tot een aantasting van de kwaliteit van het ambtenarenapparaat. De goeden lopen weg of komen niet meer. Een juiste politiek om de salarispost van de overheid te verlagen zou zijn een uitdunning van het personeelsbestand met kwaliteit als het selectie criterium: procentuele algemene loonkortingen leiden slechts tot een verslechtering van het apparaat, die mettertijd door een nieuwe Toxopeus-ronde zal moeten worden gecorrigeerd.

B. M. S. van Praag

De auteur is secretaris van de CMHA, de Centrale van Middelbare en Hogere functionarissen bij overheid en onderwijs.

1) *Sociale maandstatistiek*, maart 1983, blz. 44.
2) *Idem*, blz. 19.

Figuur. Regelingslonen van overheid en particulier bedrijf en het wettelijk minimumloon op basis 1975=100 a)

a) Overheid en particulier bedrijf per week en per maand, inclusief vakantietoelage en bijzondere uitkeringen.